

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УКРАЇНИ “КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ІМЕНІ
ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО”
КАФЕДРА ТЕОРІЇ, ПРАКТИКИ ТА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни

“ІНОЗЕМНА МОВА (ОСНОВНА, ПРАКТИЧНИЙ КУРС)”

на тему: **ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ
КАТЕГОРІЇ ОЦІНКИ В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ
ДИСКУРСІ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ**

Студентки 4 курсу групи Ла-391

спеціальності 035 “Філологія”

Ситник Юлії Станіславівни

доцент, к.пед.н Тікан Я.Г

Кількість балів: _____ Оцінка _____

Члени комісії

_____ (підпис) (вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

_____ (підпис) (вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

_____ (підпис) (вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	5
1.1. Загальна характеристика поняття дискурсу.....	5
1.2. Особливості політичного дискурсу в лексикології.....	10
РОЗДІЛ 2. ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ ОЦІНКИ В	
АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ТА ЇХ	
ПЕРЕКЛАД на українську	
мову.....	14
2.1. Лексичні засоби вираження категорії оцінки в англomовному	
політичному дискурсі.....	14
2.2. Особливості відтворення засобів вираження категорії оцінки в	
англomовних політичних текстах українською мовою.....	17
ВИСНОВКИ.....	23
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	25

ВСТУП

Актуальність.Однією із найважливіших рис дискурсу сучасних засобів масової комунікації стало прагнення максимально зблизити мовця і реципієнта. Творці комунікативних моделей реалізують принцип рівності адресата і адресанта. З метою наблизити до себе читача, глядача, слухача, автори текстів намагаються активно використовувати ті мовні одиниці і засоби, які здатні швидко актуалізувати фонд знань реципієнта, звернутися до його культурної пам'яті.

Ідеться про звернення до прецедентних феноменів, одиниць, добре відомих всім представникам даної культури; вони є акумуляторами і трансляторами культурної інформації. Проблема соціалізації людини в мові спровокувала інтерес до питання про мовну особистість.

В Україні останнім часом дослідження проблем політичної мови набуває все більшої актуальності, що зумовлюється, в першу чергу, активізацією політичної діяльності, розширенням і поглибленням політичної комунікації та потребою вирішення її практичних проблем.

Політичні терміни, які часто вживаються як в українській, так і в англійській мовах, необхідні для розуміння політичних ситуацій в різних країнах. Відтак дослідження особливостей їх перекладу набуває все більшої актуальності в українському перекладознавстві.

Теоретична база дослідження. Питанням політичного дискурсу присвячені дослідження Карась А., Лук'янець В., Маслова Т. Б.

П. Ш. Баллі, Дж. Остін.

Мета та завдання роботи є визначити та дослідити лексико-граматичні засоби вираження категорії оцінки в англomовному політичному дискурсі та їх переклад на українську мову.

Досягнення сформульованої мети вимагає розв'язання таких **завдань**:

- визначити загальну характеристику поняття дискурсу;
- дослідити особливості політичного дискурсу в лексикології;
- проаналізувати лексичні засоби вираження оцінки в політичному дискурсі в англійській та українській мові;
- визначити лексично-граматичні особливості перекладу політичних текстів.

Об'єктом дослідження є політичний англомовний дискурс.

Предметом дослідження є лексико-граматичні засоби вираження категорії оцінки в англомовному дискурсі та їх переклад на українську мову.

Методика дослідження. Під час написання роботи використовувалися такі загальнонаукові, лінгвістичні та перекладознавчі методи як: аналіз (використовується для розчленування предмету пізнання, абстрагування його певних сторін чи аспектів), аналогія (використовується для уподібнення форм), порівняння (використовується для зіставлення певних мовних одиниць за для виявлення їх особливостей).

Практичне значення роботи полягає у тому, що вона може використовуватись викладачами та студентами під час вивчення дисциплін. Також застосування дискурсу слугує для розширення та поглиблення знань в розмовному аспекті, що є необхідним для сучасного світу.

Структура роботи. Робота складається з двох розділів, висновків загальних висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Загальна характеристика поняття дискурсу

Сучасний лінгвістичний аналіз дискурсу передбачає вирішення проблеми типології дискурсу. Питання про класифікацію, типи й різновиди дискурсу виходять на перший план. Велика кількість різних типологій дискурсу, пропонованих сучасними дослідниками, є наслідком того, що в основу класифікацій покладено різні принципи.

Як зазначає М. Л. Макаров, сьогодні “не все гаразд із критеріями визначення типів дискурсу, сфер і епізодів спілкування, – не всі типології можуть похвалитися логікою побудови класифікації, поки ще не систематизований емпіричний матеріал”.

Емоції та їх роль як у соціальному житті людини, так і у пізнанні людиною навколишнього світу вже давно слугують об’єктом аналізу різних наук : психології (К.Ізард, Е.Берн, Б.Додонов, С.Рубінштейн, А.Козін, Л.Веккер, А.Реан, Н.Фролов, Е.Торндайк, П.М’ясоїд, В.Лебединский, А.Тхостов, В.Слободчиков), фізіології (Костандов Е, Дубровинская Н., І.Васильєв, Е.Гольцман), нейропсихології (Дж. Грей, Л.Гозман, Б.Куценко, Л.Виготський), медицини (зокрема, психіатрії) (І.Вайнштейн, Л.Сімонов, Е.Берн, М.Бурно, М. Годфрід, І.Левченко), філософії (І.Васільєв), педагогіки (В.Кроль) [4, с. 32].

Емоції (від лат. *emoveo*, що означає «хвилюю», «збуджую»), виражаючи щиросердні переживання та почуття людини, є одним із найважливіших компонентів людського «я». Це психічний процес суб’єктивного відображення найбільш загального відношення людини до предметів і явищ навколишнього середовища, до інших людей і самого себе співвідносно задоволення чи незадоволення його потреб, цілей і намірів.

Однак емоції відображають предмети і явища не самі по собі, а в їх відношенні до суб'єкта та значимості для його потреб та мотивів діяльності.

Таким чином, будучи не тільки тісно пов'язаними із потребами людини, а й базуючись безпосередньо на цих потребах та відображаючи ступінь їх задоволення, емоції є, фактично, психічним відображенням життєвого розуміння людиною певних явищ та/або ситуацій, що проявляється у формі безпосереднього, швидкого і небезстороннього переживання.

Отже, емоції є частиною соціального досвіду людини, який акумулюється і зберігається у мові, оскільки як мисленнєва (раціональна і психічна), так і пізнавальна діяльність людини базуються саме на мові, котра виступає «оболонкою думки».

На думку В. І. Карасика, з позиції учасників спілкування (соціолінгвістичний підхід) усі види дискурсу розподіляються на особистісно- і статусно-орієнтований дискурс.

У першому випадку учасники спілкування намагаються розкрити свій внутрішній світ адресату і зрозуміти адресата як особистість у всій багатогранності особистісних характеристик, у другому випадку комуніканти є представниками тієї чи іншої суспільної групи, виконують роль, передбачену комунікативною ситуацією.[7, с. 65]

Особистісно-орієнтований дискурс виявляється у двох основних сферах спілкування – побутовій і буттєвій, при цьому побутове спілкування є генетично вихідним типом дискурсу, а буттєве виражається у вигляді художнього, філософського, міфологічного діалогу.

Статусно орієнтований дискурс може бути інституційним та неінституційним, залежно від того, які суспільні інститути функціонують у соціумі в конкретний історичний проміжок часу.

Для сучасного суспільства релевантні науковий, масово-інформаційний, політичний, релігійний, педагогічний, медичний, військовий, юридичний, дипломатичний, діловий, рекламний, спортивний типи дискурсу. Статусно

орієнтованим, проте неінституційним, є також спілкування незнайомих або малознайомих людей.

Важливо зазначити, що інституційний дискурс історично змінюється – зникає суспільний інститут як особлива культурна система – і, відповідно, розчиняється у близьких, суміжних видах дискурсу, притаманний інституту, що зникає, дискурс як цілісний тип спілкування.

Відповідно до прагмалінгвістичного підходу, В. І. Карасик протиставляє такі види спілкування, як серйозне – несерйозне (ігрове, гумористичне), ритуальне – неритуальне, інформативне – фасцинативне, фатичне – нефатичне, пряме – непряме.

Такі параметри спілкування доповнюють і уточнюють ті типи дискурсу, які виділяються на соціолінгвістичній основі.

Необхідно зазначити, що різні типи дискурсу рідко існують у чистому вигляді, відбувається взаємопроникнення різних типів дискурсу (наприклад поєднання наукового і політичного дискурсу, елементи ритуального дискурсу наявні майже у всіх видах дискурсу). [11, с 43]

Класичний підхід до вивчення політичних відносин, як відомо, базувався на виявленні об'єктивних умов та процесів реалізації відносин домінування-підпорядкування. При цьому передбачалося, що базові категорії аналізу - "влада", "політичні відносини", "домінування", "примус" - висловлює не що інше, як реально існуючі об'єкти та об'єктивні зв'язки між ними. Іншими словами, вважалося, що влада завжди «вже є», а завданням дослідника є виявити фактичні умови її реалізації; політичні відносини покладалися як існуючі незалежно від нашої волі та нашої свідомості дослідження політичного дискурсу (Делез, Гваттарі, Жижек, Ван Дейк, Водак, Ферклоу), розвинувшись у контексті характерної для сучасних соціально-гуманітарних наук відмови від класичних моделей аналізу відносин домінування та підпорядкування, сфокусували свою увагу на семіотико-мовному та прагматичному аспектах предмета дослідження. Власне, сам предмет вивчення також змінився: було здійснено перенесення

дослідницького акценту з об'єктивних (що трактуються в «есенціалістському» ключі) умов та механізмів виробництва, відтворення та перерозподілу владних відносин на виявлення їх дискурсивної організації, тобто семіотичного потенціалу мови політики щодо конструювання реальності та дійсних відносин.

Політика та політичні відносини трактуються тепер не як «об'єктивно задані» сутності, але як конструкти, створені на основі «мовчазного згоди людей вважати їх реально існуючими. Більше того, політика, влада та владні відносини трактуються як ефект їхнього означення: для того, щоб влада стала реальною, вона має бути «названа», «позначена» та «проговорена»; саме «називання», «позначення» та «промовлення» влада трактується сьогодні в теорії дискурсу як власне її реалізація.

Ще однією проблемою сучасного аналізу дискурсу є певною мірою оформлене неузгодженість між його теорією та практикою. Стрімкий розвиток сучасної науки про дискурс призвело до надмірного її насичення емпіричним матеріалом: на сьогоднішній день накопичено значний комплекс даних емпіричних досліджень, які важко узагальнити засобами універсальної теорії.

Відповідно до екстралінгвістичних умов та цілей спілкування в тій чи іншій сфері суспільної діяльності й лінгвальних характеристик тексту, А. Н. Кожин, О. А. Крилова і В. В.

Одинцов пропонують власну типологію, що, як правило, збігається з функціонально-стильовою: дискурс науковий, офіційно-діловий, газетно-публіцистичний, розмовно-повсякденний (ці автори трактують поняття функціонального стилю й дискурсу як еквівалентні).

Запропонована О. М. Кожиним, О. О. Криловою та В. В. Одинцовим типологія дискурсу практично збігається з функціонально-стильовою. Враховуючи екстралінгвальні умови і цілі спілкування в тій або іншій сфері суспільної діяльності, а також мовні характеристики тексту, вчені виокремлюють науковий, офіційно-діловий, газетно-публіцистичний і

розмовно-повсякденний дискурси. На їх думку, функціональний стиль і дискурс є еквівалентними поняттями. [4, с. 78]

Жанрова розмаїтість текстів, досліджуваних у сукупності з усіма екстралінгвальними чинниками їхнього існування спричиняє виділення художнього (В. Б. Бурбело, Р. Комар, О. М. Островська) та поетичного (В. І. Карасик, О. С. Колесник) дискурсів.

Дослідники виділяють також фатичний дискурс (метадискурс), в основі якого знаходиться мета (регуляція комунікативних відносин «фатичної інтенції») з окремими різновидами фактичних жанрів (флірт, світська бесіда) тощо (Т. Г. Винокур, В. В. Дементьєв, Ю. В. Матюхіна).

Дискурс можна класифікувати на рівнях мовленнєвої і комунікативної діяльності та рівні тексту (Л. Р. Безугла). Залежно від сфери комунікації вирізняють поетичний, естетичний, науковий, критичний, педагогічний, юридичний, політичний та інші типи дискурсу (Н. М. Миронова).

Дискурс і текст – носії інформації, яка в мовознавстві пов'язується зі значенням і смислом, що може бути експліцитним й імпліцитним. На думку вченого, між текстом і дискурсом існують певні відмінності: текст – це ніби дискурс, який «зупинили», вилучивши його учасників та живі обставини; у тексті, на відміну від дискурсу, не виявляються паралінгвістичні засоби; текст – одиниця лінгвістичного аналізу, дискурс – комунікативного. У цьому разі ваги набувають мовленнєві жанри, задіяні у творенні дискурсу (власне комунікація в її процесуальності).

Отже, як текст, так і дискурс мають комунікативну природу, але поняття дискурсу є ширшим, оскільки, крім мовного або письмового вираження, воно охоплює сукупність екстралінгвальних факторів, які на тлі соціального контексту дають можливість розуміти текст загалом та умови його функціонування в суспільстві

1.2. Особливості політичного дискурсу в лексикології

Концепція дискурсу активно використовується в науковій галузі дисциплін, таких як лінгвістика, філософія, політологія, соціологія, антропологія та інші. На сьогоднішній день не існує чіткого визначення концепції дискурсу, що охоплює всі випадки його використання. У різних парадигмах науки, що вивчають це явище дискурсу, дослідники пропонують власні визначення, в яких акцент визначається на властивостях дискурсу, що стосується певної кампанії.

Дискурс - це спільна діяльність спілкування, що вимагає активної участі двох або більше людей, залежить від ситуації спілкування. Багато лінгвістів дають своє визначення дискурсу, розглянемо визначення доктора філологічних наук В.Г. Борботко, для нього, дискурс - це текст, який складається з комунікативних мовних одиниць - фраз, речення та їх асоціацій, які мають семантичну цілу освіту.

Професор лінгвістичних наук Т. Ван Дайк ділиться концепцією дискурсу в широкому та вузькому сенсі. У широкому сенсі дискурс розуміється як спілкування як всебічна комунікативна подія, яка відбувається між оратором та слухачем. Дискурс у вузькому розумінні позначається як повний або постійний «продукт» спілкування між одержувачами.

Термін дискурс, описаний у "короткому словнику умов текстової лінгвістики" Т.М. Ніколаєва: «Дискурс - це багаторазовий термін текстової лінгвістики, який має відмінні функції, такі як: зв'язок тексту, мовленнєва робота як дана - написана або усна, наявність діалогу між комунікаторами». У сучасному світі концепція дискурсу значно розширилася і розділена на політичні, соціальні, новини, культурні та інші види дискурсу.

Розглянемо визначення політичного дискурсу, який пропонує Е.І. Шеагал: «Політичний дискурс - будь - які мовленнєві утворення, зміст яких

належить до галузі політики». Голландський лінгвіст Т. Ван Дайк надає подібне визначення політичного дискурсу у вузькій формі: «Політичний дискурс - це певний клас жанрів, обмежений певною соціальною сферою, полем політики». Лінгвісти Е.І. Шигал і Т. Ван Дік розглядають політичний дискурс, лише в певній області, де політики призводять до мовленнєвого спілкування, тоді, Але як набір теорій виробництва та сприйняття». Таким чином, він розширює концепцію політичного дискурсу в лінгвістиці. Виходячи з цього, можна припустити, що учасники політичного дискурсу - це не лише політики, а й інші одержувачі, що беруть участь у політичних комунікативних заходах, таких як громадськість, люди, громадяни, демонстранти, виборці тощо.

Політичний дискурс, який базується насамперед на мові, - це: «Форма соціальних дій, завжди визначається мовними цінностями та соціальними нормами, конвенціями (як натуралізовані ідеології) та соціальні практики, завжди обмежуючись структурами влади та історичними процесами в рамках їх вплив». Лінда Вуд і Рольф Крогер дають своє визначення політичному дискурсу: «Дискурс - це не лише метод передачі інформації, а й підхід до природи мови та її прямих відносин з ключовими проблемами соціальних наук».

Враховуючи більш точно, дискурс - це набір взаємопов'язаних підходів до передачі інформації одержувачу, включаючи не лише збір даних, але й систему мета теоретичних та теоретичних подій та ставлення до досліджень.

У свою чергу, Т. Ван Дік визначає термін як: "Дискурс є частиною наукової практики, поширеної у всіх гуманітарних та соціальних науках". У цьому дослідженні під політичним дискурсом ми розглядаємо контекстуальне визначення передачі інформації, яка не має обмеження структурних властивостей тексту чи самої мови, але включає систематичний опис контексту у його визначенні та його ставленні до дискурсивної структури.

Політичний дискурс представлений багатьма комунікативними засобами, такими як: договори, виступи, виборчі кампанії, редакційні статті,

коментарі в газетах, інтерв'ю та конференції. Політики зазвичай використовують просту мову, пряму та змішану з розмовною мовою

Враховуючи більш точно, дискурс - це набір взаємопов'язаних підходів до передачі інформації одержувачу, включаючи не лише збір даних, але й систему метатеоретичних та теоретичних подій та ставлення до досліджень. У свою чергу, Т. Ван Дік визначає термін як: "Дискурс є частиною наукової практики, поширеної у всіх гуманітарних та соціальних науках" [Dijk, 2000, с. 8]. У цьому дослідженні під політичним дискурсом ми розглядаємо контекстуальне визначення передачі інформації, яка не має обмеження структурних властивостей тексту чи самої мови, але включає систематичний опис контексту у його визначенні та його ставленні до дискурсивної структури.

Політичний дискурс представлений багатьма комунікативними засобами, такими як: договори, виступи, виборчі кампанії, редакційні статті, коментарі в газетах, інтерв'ю та конференції. Політики зазвичай використовують просту мову, пряму та змішану з розмовною мовою. Вони також використовують прислів'я та ідіоми.

Насправді в політичній промові слова мають свідомий сенс і політично поінформовані. Іншими словами, мова певної мови є ідеологічно структурованою та обмеженою у рецептурах. Зазвичай філологи ділять політичний дискурс на два основні компоненти: політика та дискурс. У словнику Словника Оксфордський словник учня, дискурс визначається як "довгий і серйозний розгляд або обговорення об'єкта в усній або письмовій формі".

Примітно, що М. Фуко у своєму підході з'єднує дискурс з тим, що він називає "дискурсивними практиками" та "дискурсивною формацією". Дискурс пов'язаний з практикою мови в суспільстві. Аналіз дискурсу для Мішеля Фуко - це також аналіз "тверджень", які представлені в текстах, заяви: "Я вважаю, що я фактично додав його значення: іноді розглядаючи це як загальну область усіх тверджень, іноді як індивідуалізований Група заяв, а

іноді і як регульована практика, з урахуванням ряду заяви ». Дискурс також пов'язаний з владою, це особливо проілюстровано в роботі Мішеля Фуко «Наука про людину», у роботі автор розкриває прояв влади, реалізованої через дискурс. М. Фуко стверджує, що політики використовують політичний характер дискурсу для явного контролю над масами.

РОЗДІЛ 2
ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ ОЦІНКИ В
АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ТА ЇХ
ПЕРЕКЛАД НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

2.1.Лексичні засоби вираження категорії оцінки в англomовному
політичному дискурсі

У лінгвістичній літературі існує широке і вузьке визначення політичного дискурсу. Що стосується широкого визначення, то політичний дискурс являє собою будь-які тексти, суб'єкт, адресат або зміст яких відноситься до сфери політики; сума мовних структур у певному паралінгвістичному контексті – контексті політичної діяльності, політичних поглядів і переконань, включаючи негативні її прояви (відхилення від політичної діяльності, відсутність політичних переконань); сукупність дискурсивних практик, що ідентифікують учасників політичного дискурсу або формують конкретну тематику політичної комунікації.

Як мовний матеріал можуть бути використані виступи політиків, політичних оглядачів і коментаторів, публікації в засобах масової інформації, матеріали спеціалізованих видань на різні теми, що стосуються аспектів політики. Деякі дослідники, серед яких Р. Водак, А.Д. Стюарт, Д.Г. Вінтер, розглядають політичний дискурс як мову публічної сфери. У колективному дослідженні “Politically speaking: a worldwide examination of language used in the public sphere” висувається положення про те, що політична функція характерна практично для всіх публічних висловлювань.

Таким чином, політичний дискурс – це актуальне використання мови в соціально-політичній сфері спілкування і, ширше, спілкування у публічній сфері. Приналежність тексту до політичних визначається як його тематикою, так і місцем у системі політичної комунікації. Широке розуміння політичної мови бере до уваги владу засобів масової інформації, яка постійно зростає,

розвиток нових комунікаційних технологій, розширення процесів глобалізації і процес комерціалізації політичної комунікації.

В усіх видах політичного дискурсу завжди існує боротьба ідей, які захищають сторони, що змагаються, при цьому боротьба і перемога є головною метою (ціль). Це приводить до висновку, що у політичній комунікації мова (промова) є засобом боротьби. Таким чином, можна узагальнити, що поширені тлумачення суті політичного дискурсу базуються на теоретичних засадах ключового поняття «дискурс», зокрема: – політичний дискурс – це комплекс мовленнєвих структур у певному лінгвістичному контексті – контексті політичної діяльності, політичних поглядів і переконань; – політичний дискурс – це будь-які мовленнєві утворення, суб'єкт, адресат або зміст яких співвідноситься зі сферою політики; – політичний дискурс – це також сукупність дискурсивних практик, що ідентифікують учасників політичної комунікації або формують її конкретну тематику.

Як уже зазначалось, головними особливостями політичного дискурсу є його емотивність, пов'язана з вираженням почуттів, емоцій, оцінок, і експресивність, що слугує цілеспрямованому впливові на адресата. Емотивність, експресивність та оцінний характер висловлювання, загалом – емотивний вплив, мають величезне значення для масової аудиторії, тому активно використовуються політиками для досягнення поставлених цілей: завоювання авторитету, уваги, довіри і симпатії своїх виборців [5, с. 16].

Однією із провідних характеристик політичного дискурсу є категорія оцінки. Оцінка вважається однією з найважливіших сторін інтелектуальної діяльності людини, яка розглядається як фактор, що формує ціннісну картину світу.

Деякі дослідники виділяють раціональну (інтелектуально логічну) і емоційну оцінки залежно від наявності або відсутності емотивного компонента. Однак, за справедливим зауваженням О.М. Вольф, у мові не може бути чисто емоційної оцінки, оскільки вона завжди припускає

раціональний аспект. Тим не менше, лінгвіст визнає, що емоційне і раціональне в оцінці припускають дві різні сторони відношення суб'єкта до об'єкта, де одна – його почуття, а друга – думки. Основна мета раціональної оцінки полягає у вказівці на те, що об'єкт відповідає уявленню суб'єкта про еталон, норму. Суть емоційної оцінки – процес переживання суб'єктом мовлення свого ставлення до об'єкта мовлення, його емоційного враження від об'єкта. Емоційна оцінка насамперед пов'язана із суб'єктивно-особистісним сприйняттям об'єкта суб'єктом.

У роботі ми прийняли широке розуміння оцінки, за якого враховується не тільки її аксіологічна природа, але і раціональний та емоційний фактори, що впливають на її вибір суб'єктом в оцінюванні того чи іншого об'єкта. Зони позитивної та негативної оцінок розташовані по різні боки від певної вихідної точки на оцінній шкалі.

У межах позитивної зони переважають емоційно-суб'єктивні оцінки, а негативні оцінки найчастіше є оцінками «від об'єкта», тому в них зазвичай містяться вказівки на властивості оцінюваного об'єкта. Як екстралінгвістична категорія, поняття «оцінка» виражається в семантичній структурі слова у вигляді оцінного компонента. Оцінне значення – це інформація, яка містить відомості про ціннісне відношення суб'єкта мовлення до певних властивостей позначуваного, які виділяються стосовно того чи іншого аспекту розгляду деякого об'єкта.

Залежно від різних основ відношення суб'єкта до об'єкта оцінки й оцінних кваліфікацій С.С. Хідекель і Г.Г. Кошель пропонують розглядати три типи оцінки і, відповідно, три типи оцінних компонентів:

- 1) інтелектуально-логічний компонент, заснований на логічних судженнях про об'єктивно притаманні референту властивості;
- 2) емоційний компонент, заснований на емоціях, пов'язаних із властивостями, які приписуються референту, але не є об'єктивно притаманними йому;

3) емоційно-інтелектуальний компонент, заснований на органічній єдності емоцій і раціонально-оцінних суджень.

Оцінна інформація здатна забезпечувати прагматичний ефект повідомлення та впливу. Згідно з нормами дискурсивних практик, які допускають як імплікацію, так і експлікацію значення, оцінний концепт може отримати чисто оцінне, оцінно-дескриптивне або чисто дескриптивне, зовнішньо неоцінне вираження, проте він завжди залишається усталеним, обов'язковим компонентом когнітивної моделі тексту, зумовленої необхідністю формування оцінної позиції аудиторії. Наприклад, у своїй заяві щодо терактів у Парижі Барак Обама наголошує на цінностях, які є важливими для людини: Good evening, everybody. I just want to make a few brief comments about the attacks across Paris tonight. Once again, we've seen an outrageous attempt to terrorize innocent civilians. This is an attack not just on Paris, it's an attack not just on the people of France, but this is an attack on all of humanity and the universal values that we share. Paris itself represents the timeless values of human progress. Those who think that they can terrorize the people of France or the values that they stand for are wrong.

У політичному дискурсі оцінна репрезентація залежить від екстралінгвістичних факторів політичного контексту – особливостей сфери спілкування, комунікативної мети і фактора адресата. Різновидом апеляції до цінностей, що є однією з основних характеристик текстів політичних промов, є апеляція до загальноприйнятих догм, зокрема апеляція до авторитету через використання цитат відомих та гідних поваги політиків, письменників чи цитат із Біблії.

2.2. Особливості відтворення засобів вираження категорії оцінки в англомовних політичних текстах українською мовою

Політична мова як англійської, так і української мов належить до лінгвоінтенсивних спеціальностей і є сферою підвищеної мовної відповідальності. Це офіційна мова державної влади, засоби впливу якої відрізняються від мовних засобів, що використовуються в художній, публіцистичній та розмовній мові.

Слід зазначити, що у процесі комунікації, зокрема, у сфері соціально-орієнтованого спілкування, мова піддається певного роду соціально-культурному варіюванню, у якому щоразу враховується картина світу баченні індивідуума. Досягнення комунікативно адекватної мовної поведінки поряд з наявністю культурно-історичних знань потребує ще й соціального обліку диференціації мови сфери її використання, що є «віддзеркаленням соціальної диференціації, де кожна мовна група розробляє специфічну мовну поведінку або мовний варіант, специфічний для цієї групи» [3, с. 61].

Однією з основних функцій дискурсу є вплив на співрозмовника. Отже, важливою характеристикою дискурсу, зокрема й політичного дискурсу, слід розуміти комунікативно-прагматичну установку, під якою розуміється цілеспрямований відбір мовних засобів суб'єктом промови надання певного на адресата.

Оскільки дискурс має діяльну природу, може бути осмислений у термінах прагматики. Прагматичний аспект мови та спілкування пов'язаний із ставленням людини до мовних знаків, з вираженням її установок, оцінок, емоцій, намірів при виробництві та сприйнятті мовних дій у дискурсі [4, с. 74].

Питанням дослідження політичного дискурсу присвячено роботи таких лінгвістів, як Е.В. Будаєв, А.П. Чудінов, Є.І. Шейгал та ін. вчених. Для сучасної політичної лінгвістики характерні такі риси сучасного мовознавства, як антропоцентризм (мовна особистість стає точкою відліку при вивченні мовних явищ), експансіонізм (включення в область дослідження лінгвістики низки суміжних проблем, тобто її розширення), функціоналізм (вивчення

мови у функціонуванні), а також експланаторність (прагнення не лише описати мовні факти, а й дати їм пояснення).

Після Е.В. Будаєв і А.П. Чудиновим вважаємо, що джерелами дослідження політичної мови є політичний медіадискурс (у тому числі преса, радіо, телебачення) та власне політичний (інституційний) дискурс (листівки, парламентські дебати, виступи на мітингах, документи політичних партій та ін.) у їх різноманітних різновидах та перетинах [2, с. 12]. Водночас існують тексти, що поєднують у собі ознаки політичного дискурсу з характерними рисами художнього, побутового чи наукового дискурсу.

Характерними рисами політичного дискурсу щодо лексики є дуже широке використання професійної політичної термінології; часте вживання «високих», тобто. книжкових слів (*to corroborate a statement* - підтверджувати заяву, *proponents* - прихильник, а *vision* - концепція, *heterogeneous* - неоднорідний), кліше та штампів (*last but not least* - нарешті, що не менш важливо; *boom and bust* - цикл «бум і спад») », *apart from the fact that* - крім того, що політичній мові також часто фігурують потворні стійкі фрази (*to take smth for granted* - вважати що-небудь не вимагає доказів; *to lay foundations of* - закладати основу; *to go hand in hand* - бути нерозривно пов'язаним з; *to break new grounds* - розкривати нові можливості ; *to set in motion* - зрушити з мертвої точки).

D. Crystal у книзі «*English As a Global Language*» порівнює англійську мову з пилососом: «*English is a kind of vacuum cleaner of languages - it sucks in vocabulary from any language it can get*» [8, з. 89]. Дійсно можна відзначити численні запозичення у словнику англійської мови, які головним чином увійшли до нього з латинської та французької.

Привертає увагу широке використання в англійській політичній мові і неасимільованих французьких слів і виразів. Йдеться про так звані «варваризми» (*raison d'etat* – у державних інтересах, *vis-à-vis* – колега, *faux*

pas – промах, *laissez-faire* – потування, *coup d'état* – переворот, *carte blanche* – схвалення, *raison d'être* – сенс).

Для політичної мови, що відрізняється високою щільністю інформації, типова наявність загальноприйнятих та авторських скорочень (*R&D* – науково-дослідні та дослідно-конструкторські розробки, *GDP* – валовий внутрішній продукт, *G8* – Група восьми, *WMD* – зброя масової поразки).

У політичному дискурсі часто з'являються посилення та цитати (як правило, з точним вказівкою джерел). Крім того, він рясніє виразами відомих людей: *a clash of civilization* - зіткнення цивілізацій (С. Хантінгтон); *the White Man's burden* - тягар білої людини (Р. Кіплінг); *entangling alliances* - спілки, які позбавляють волі дії (Т. Джефферсон); *the pursuit of happiness* - прагнення щастя (*The Declaration of Independence*); *the evil empire* – імперія зла (Р. Рейган); *a rendezvous with destiny* - зустріч із долею (Ф. Рузвельт); *the silent majority* - мовчазна більшість (Р. Ніколсон); *the lunatic fringe* – люди з найдикішими радикальними поглядами (Т. Рузвельт); *the vision thing* – «ці програмні розумування» (Дж. Буш старший); *the iron curtain* - «залізна завіса» (У. Черчіль); *agonizing reappraisal* - болісна переоцінка (Дж. Фостер Даллес); *weasel words* – «дволичні» слова (Т. Рузвельт).

У політичній мові зустрічається безліч власних назв (персоналій, назв народів, країн, географічних об'єктів, найменувань установ, періодичних видань, культурно-історичних об'єктів). У зв'язку з цим постає питання перекладу подібних реалій (*culture-specific elements*).

При перекладі, як показує аналіз, використовується п'ять типів перекладацьких трансформацій, а саме: калькування, конкретизація, транслітерація, дескриптивний перифраз, транскрибування. Розглянемо їх детальніше.

Так, при перекладі великої кількості термінів використовується такий перекладацький прийом, як калькування. Калькування слугувало основою для великої кількості різного роду запозичень при міжкультурній комунікації в тих випадках, коли транслітерація була неприйнятна.

Для перекладу терміну «Parliament Act» було використано також спосіб перестановки, при якому здійснюється зміна мовних елементів в тексті перекладу в порівнянні з текстом оригіналу, що, у свою чергу, не змінює зміст передачі повідомлення. Також, окрім калькування, було використано перестановку: ...labour market... - ...ринок праці...

Кожен термін має декілька відповідників, тому необхідно було уточнювати яке значення виражає дане слово при перекладі в контексті кожного з вищезгаданих речень. В даних випадках проводилися пошуки еквіваленту англійського терміну в українській мові у англо-українському словнику політичних термінів П.Г. Колліна.

У перекладах, що аналізуються, має місце транскрибування – спосіб, який використовується при перекладі назв організацій, об'єднань, а також імен та прізвищ політичних діячів, наприклад: George Osborne (Джордж Осборн), David Cameron (Девід Камерон).

Прикметники з такою самою негативною конотацією використовуються у характеристиці діяльності терористичних організацій: Muslims around the world – including millions of patriotic Muslim Americans who reject their hateful ideology. And we are cooperating with Muslim-majority countries – and with our Muslim communities here at home – to counter the vicious ideology that ISIL promotes online. Of course, when terrorists pull off a despicable act like what happened in San Bernardino it tears at our hearts. Tragically, Paris is not alone. We've seen outrageous attacks by ISIL in Beirut, last month in Ankara, routinely in Iraq. Our goal, as I've said many times, is to degrade and ultimately destroy this barbaric terrorist organization. This barbaric terrorist group – ISIL, or Daesh – and its murderous ideology pose a serious threat to all of us. It cannot be tolerated. We will redouble our efforts to wipe out this poisonous extremist ideology.

І навпаки – співчуття і підтримка французького народу позначаються словосполученнями з емоційно-інтелектуальним компонентом позитивної оцінки: These were innocent victims, enjoying a Friday night out with friends and family, no doubt at the end of a hard week. We have been in contact with French

officials to communicate our deepest condolences to the families of those who have been killed, to offer our prayers and thoughts to those who have been wounded. This is a heartbreaking situation. And obviously those of us here in the United States know what it's like.

Отже, з огляду на вищенаведені приклади, можна дійти висновку, що текстам політичного дискурсу загалом властиве звертання як до *emotio*, так і до *ratio* адресата. Оцінка у політичному тексті насамперед слугує ефективним засобом вираження особистої позиції автора, але водночас вона приваблює й утримує увагу, насичує текст виразними образами, впливає на асоціативне мислення, перетворюючись на один з інструментів впливу.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеної роботи можна зробити наступні висновки:

Визначено, що дискурс — це невід’ємний компонент лінгвістики, який у вузькому сенсі розуміється як текст або розмову, тобто вербальну складову комунікативної дії, а в широкому сенсі, як комплексна комунікативна подія, що відбувається між мовцем та слухачем в процесі комунікативної дії в певному часовому, просторовому та іншому контекстах.

Нами було здійснено спробу комплексного дискурс-аналізу позицій та емоційних репертуарів промовців, які стосуються конкретної соціальної події. Лінгвістичні та дискурсивні засоби використання емоцій допомогли нам побудувати схему позиціонування учасників та проінтерпретувати їхнє ставлення до події.

Оцінка в політичному дискурсі демонструє здатність до реалізації за допомогою різнорівневих мовних та мовленнєвих засобів: словотвірних (експресивні префікси та ступені порівняння прикметників), лексико-граматичних (прикметники, іменники), прагматичних (прецедентні вислови й імена). Найпродуктивнішими лексико-граматичними класами слів, що беруть участь у вираженні оцінки в текстах політичного дискурсу, є прикметники.

Після лексичних особливостей, було розпочато дослідження стилістичних особливостей. Після вивчення різноманітних текстів політичних промов, був зроблений висновок, що подібні тексти налічують велику кількість використання стилістичних засобів, таких як епітети, метафори, порівняння, гіперболи, використання займенників та риторичних запитань.

Серед стилістичних перекладацьких трансформацій, що використовувалися при перекладі, виокремлюємо прийом синонімічних

замін, описовий переклад, трансформації компенсації та адаптації. Отже, англомовні політичні промови викликають певні труднощі при перекладі через те, що специфіка таких текстів поєднує у собі риси публіцистичного, наукового і іноді художнього стилів. Під час дослідження було виявлено, що поняття політичної промови та вибір адекватного способу перекладу буде актуальним ще протягом століть, оскільки мова розвивається і перекладачеві необхідно вміти обирати такий спосіб перекладу, який буде не тільки адекватно передавати суть висловлювання, а й відповідати певним нормам перекладу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Балабан О. О. Дискурс-теорії і дискурс-аналіз: історія і перспективи. [Електронний ресурс] / О. О. Балабан. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/apif/2010_5/balaban.pdf
2. Бутова І. С. Політичний дискурс як об'єкт лінгвістичних досліджень / І. С. Бутова // Вісник Львівського університету. Серія іноземні мови. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2009. Вип. 16. С. 232–238.
3. Євсєєва Г. П. Перифрази в мові сучасних газет (на матеріалі українських газет 80-90-х рр. ХХ ст.) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 «Українська мова» / Г. П. Євсєєва. – Дніпропетровськ, 2002. – 20 с
4. Ільченко О. А. Інтертекстуальність і прецедентність в україномовних ЗМІ початку ХХІ ст. (на матеріалі метафоричних словосполучень) / О. А. Ільченко // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. праць ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. – 2013. – Вип. 35. – С. 155–160
5. Рябініна О. К. Інтертекстуальність у дискурсі сучасної української преси : лінгвістичний аспект : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 «Українська мова» / О. К. Рябініна. – Харків, 2008. – 20 с.
6. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2010. – 936 с.
7. Словник медійних перифразів ХХІ століття / уклад. Я. В. Козачок, В. М. Васильченко, І. А. Костюк та ін. – К. : Либідь, 2014. – 152 с.
8. Слышкин Г. Г. От текста к символу : лингвокультурные концепты прецедентных текстов в сознании и дискурсе / Г. Г. Слышкин. – М. : Academia, 2000. – 128 с.
9. Стишов О. А. Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації) / О. А. Стишов. – К. : ВЦ КНЛУ, 2003. – 388 с.
10. Сунько Н. О. Інтертекстуальність та прецедентність як репрезентанти публіцистичного дискурсу (на матеріалі заголовків

англомовних статей) / Н. О. Сунько // Вісник Житомирського держ. ун-ту ім. Івана Франка. – Житомир, 2011. – Вип. 58. – С. 208–212.

11. Лук'янець В. Дискурс // Філософський енциклопедичний словник / За ред. В. Ф. Шинкарука. К.: Абрис, 2002. С. 156.

12. Лук'янець В. Г. Філософія дискурсу / В. Г. Лук'янець // Вісник НАНУ. 2002. № 12. С. 22-28.

13. Маслова Т. Б. Типологія наукового дискурсу в сучасній мовознавчій парадигм / Т. Б. Маслова // Англістика та американістика: (зб.наук.пр)/ ред.кол.: А. І. Анісімова (голов.ред), Т. М. Потніцева (заст.голов.ред.) та ін.. Д.: Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2012. Вип. 10. С.39- 43.

14. Одеський лінгвістичний вісник № 9, том 1, 2017

15. Кривий А. Дискурсний аналіз і сучасне мовознавство / А. Кривий // Дискурс іноземномовної комунікації : [колективна монографія]. – Л. : Вид-во ЛНУ ім. Івана Франка, 2001. – С. 158–162.

16. Полєвик Д.О. Антонімічний переклад, як складова перекладацьких трансформацій [Текст] / Д.О. Полєвик, О.А. Кириченко // Соціальногуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства : матеріали Всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів факультету іноземної філології та соціальних комунікацій, м. Суми, 19-20 квітня 2013 р. / Відп. за вип. В.В. Опанасюк. – Суми : СумДУ, 2013. – Ч.1. – С. 98–99.

17. Newt Gingrich. Installation Address as House Speaker at the Opening of the 104th Congress, delivered 4 January 1995 / Електронний ресурс. Режим доступу:<https://americanrhetoric.com/speeches/newtingrichhousespeakerinaugural.htm>.

18. Пастух Т. А. Лакуни як прояв розбіжностей у мовній картині світу / Т. А. Пастух // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки. – 2013. – Вип. 32(1). – С. 99– 101.

20. Башук Н. П. Переклад безеквівалентної лексики у публіцистичних текстах / Н. П. Башук // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Філологічні науки. – 2016. – Кн. 2. – С. 11–15.

21. George H. W. Bush. Address at West Point, delivered January 5, 1993 / Електронний ресурс. Режим доступу: <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/january-5-1993-address-west-point> .